

sacris bonitas Dei celebratur, et Propheta regius, præsertim Ps. cxxxv, iterum atque iterum invitat omnes ad confitendum Domino *quoniam bonus, quoniam in æternum misericordia ejus*. I, Tim., 1, 11, Deus dicitur beatus: *Secundum Evangelium glorie beati Dei*. Item vi, 15, ejusdem Epistolæ: *Beatus et solus potens, rex regum et dominus dominantium*. Ergo 1º, etc.

Prob. 2º. *Ex ratione*. 1º *Deus est summe bonus*. Qui fons est omnis bonitatis, est summe bonus: atqui Deus est fons omnis bonitatis, solus enim est ens necessarium, et quælibet alia entia ab ipso procedunt; nulla igitur possibilis est bonitas, nisi quatenus est in Deo. Ergo infinite est bonus. Præterea, ille est bonus qui libere et sine ulla utilitate propria creaturas innumeris beneficiis cumulat: atqui Deus innumeris beneficiis creaturas cumulat ut patet; libere sic agit, cum in actibus suis externis nulla necessitate sit restrictus; sine ulla utilitate propria ad hæc beneficia concedenda sese determinat, quia sibi sufficit, et a quolibet alio ente est independens: ergo revera bonus est. Sed quidquid est in Deo, est infinitum; Deus igitur est summe bonus, quamvis ipsius bonitas finite tantum in creaturis luceat. Unde, sicut jam advertimus, non tenetur summum bonum creaturis suis concedere, nec omnibus æqualia fundere beneficia: sufficit ut, ex parte sua, det illis existentiam meliorem quam non-existentiam.

2º *Deus est summe beatus*. Beatitudo enim consistit in placida fruitione boni. Qui ergo placide summo bono fruitur, summe est beatus: atqui Deus summo bono placide fruitur. Summum bonum quippe habet in se, et nulla causa eum in fruitione infiniti hujus boni perturbare potest. Ergo, etc.

CAPUT DEODECIMUM.

DE JUSTITIA DEI.

Essentiale dari discrimen inter bonum et malum morale demonstrabimus infra; nunc autem, hac veritate iterum supposita, sit.

PROPOSITIO.

Deus est summe justus.

Prob. 1º. *Ex Script. sacra*. Nihil crebrius legitur in Scriptura quam hujusmodi veritas, scilicet Deum esse justum, criminis ultorem et virtutis remuneratorem. *Reddet unicuique secundum opera ejus*. Matth., xvi, 27, et ad Rom., 11, 11).

Prob. 2º. *Ex ratione*. Justitia Dei, prout eam apprehendimus, in eo sita est ut bonos et malos pari oculo non cernat, sed pro meritis vel culpis eos remuneret aut puniat: atqui certum est Deum indifferenti oculo bonos et malos non cernere, sed pro meritis aut culpis eos remunerare vel punire. Justitia enim sic intellecta, certe est perfectio: atqui omnis perfectio est in Deo modo infinito: ergo Deus summe est justus, ac proinde ipsius judicia respectu nostri sunt *abyssus multa* (Ps. xxxv, 7).

CAPUT DECIMUM TERTIUM.

DE DIVINA PROVIDENTIA.

Nomine divinæ Providentiæ intelligitur actus quo Deus universitati rerum jugiter est præsens eamque regit ac gubernat, tum in ordine physico, tum in ordine morali.

Plures religionis hostes, Deum negare non audentes, ipsius Providentiam sustulerunt, et ita cupiditatibus tam libere potuerunt indulgere quam athei. Sic 1° Epicurei qui mundum fortuito atomorum concursui tribuebant, et tenebant Deum actiones hominum utpote majestate sua indignas non curare; 2° Stoici, qui cuncta ipsumque Deum immani fato subiciebant; 3° Marcionitæ et Priscillianistæ, apud Christianos, plurimi etiam recentiores deistæ, variis de causis aut sine causis divinæ Providentiæ influxum, præsertim in res humanas, negarunt. Philosophi et theologi christiani divinam admittunt Providentiam, et, ea admissa, quærunt 1° quomodo Deus res omnes conservet; 2° quomodo actiones hominum liberat dirigat. Præsens igitur caput in tres articulos dividemus: primus erit de divinæ Providentiæ existentia; secundus, de rerum omnium conservatione; et tertius, de influxu Dei in liberat hominum actiones.

ARTICULUS PRIMUS.

DE DIVINÆ PROVIDENTIÆ EXISTENTIA.

Sic alloquentem Epicureum inducit Cicero (*de Natura deorum*, l. 1, n. 54): « Imposuistis cervicibus » nostris sempiternum Dominum quem die et nocte » timeremus; quis enim non timeat omnia providentem, et cogitantem, et animadvertentem, et omnia » ad se pertinere putantem, curiosum et plenum negotii Deum? » Talis est adhuc ratio cur deistæ nostri divinam Providentiam rejiciant, dicentes cum omnium temporum impiis: *Quid enim novit Deus? Nubes latibulum ejus, nec nostra considerat, et circa cardines cæli perambulat* (Job, xxii, 14).

PROPOSITIO.

Existit divina Providentia ad omnia etiam vilissima sese extendens.

Probatur ex Scriptura sacra, ex SS. PP., ex ratione.

1°. *Ex Scriptura sacra.* Sap., viii, 1: *Attingit a fine usque ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter.* Ibid., xii, 31: *Non enim est alius Deus quam tu cui cura est de omnibus, ut ostendas quoniam non injuste judicas judicium.*

Math., vi, 26: *Respicite volatilia cæli, quoniam non serunt, neque metunt, neque congregant in horrea; et Pater vester pascit illa. Nonne vos magis pluris estis illis?* Ibid., x, 29: *Nonne duo passeret asse veneunt, et unus ex illis non cadet super terram sine Patre vestro? Vestri autem capilli capitis omnes numerati sunt. Nolite ergo timere: multis passeribus meliores estis vos.*

Multa alia citari possent, ex quibus manifeste constat divinam existere Providentiam ad omnia se extendentem, omnibus invigilantem, omnia dirigentem, etiam liberos actus hominum; v. g., Prov. xxi, 9: *Cor hominis disponit viam suam, sed Domini est dirigere gressus ejus.* Ibid., xx, 24: *A Domino diriguntur gressus viri.* Hæc tamen Providentia libertati humanæ non nocet, quia naturæ uniuscujusque rei se accommodat, et ipsum malum vertere potest in bonum. Unde Joseph ad fratres suos, Gen., l, 20: *Vos cogitastis de me malum, sed Deus vertit illud in bonum, ut exaltaret me sicut impræsentiarum cernitis... Ego pascam vos et parvulos vestros.* Ergo 1°, etc.

2° *Ex SS. Patribus.* Innumera eorum allegari possent testimonia. Tertull., *Apol.*, cap. 17, p. 17, veri Dei existentiam demonstrans, illum repræsentat ut omnibus providum: « Vultis ex operibus ipsius tot ac » talibus quibus continemur, quibus sustinemur, » quibus oblectamur, etiam quibus exterremur? vultis » ex animæ ipsius testimonio comprobemus? quæ, » licet carcere corporis pressa, licet institutionibus » pravis circumscripta, licet libidinibus ac concupiscentiis evigorata, licet falsis diis exancillata, cum » tamen respiscit, ut ex crapula, ut ex somno, ut » ex aliqua valetudine, et sanitatem suam potitur,

» Deum nominat, hoc solo nomine, quia proprio Dei
 » veri, Deus magnus, Deus bonus, et, quod Deus de-
 » derit, omnium vox est, iudicem quoque contesta-
 » tur, illum Deus videt, Deo commendo, et, Deus
 » mihi reddet. O testimonium animæ naturaliter
 » christianæ? »

S. Aug., lib. *de Utilitate credendi*, cap. 16, t. VIII,
 col. 67 : « Si enim Providentia non præsidet rebus hu-
 » manis, nihil est de religione satagendum. »

Lactantius, *Inst. divinarum*, lib. 1, cap. 3, cui titu-
 lus : *De Providentia*, etc.

Salvianus toto opere in octo libros diviso, sub in-
 scriptione : *De Gubernatione Dei*. Ergo 2°, etc.

3° *Ex unanimi consensu*. Universi populi Deum
 agnoscentes, nunquam illum sibi finxerunt, sicut Epi-
 curus, otiosum et rebus humanis extraneum; semper
 arbitrati sunt, e contra, illum cuncta regere et guber-
 nare, non solum in ordine physico, sed et in ordine
 morali, modo libertati nostræ accommodato : « Si enim
 » est Deus, inquit Lactantius (*De Ira Dei*, cap. 9),
 » utique Providens est; alterum sine altero, nec esse
 » prorsus, nec intelligi potest. » Porro unanimis hæc
 populorum consensio non minus invictum est veritatis
 argumentum circa Dei Providentiam, quam circa ipsius
 existentiam, quia non minus est cupiditatibus adversa.
 Ergo, etc.

4° *Ex ratione*. 1° Ex mirabili totius mundi concentu
 demonstratur Deum existere; atqui præclarus ille con-
 centus non solum Dei existentiam, sed supremam
 ipsius Providentiam evidenter arguit. Quis enim videns
 duos exercitus secum pugnantés, non credat ibi adesse
 duces qui eorum motu respective dirigant? Qui naves
 super fluctus maris navigantes et a portu ad portum
 recte tendentes conspiciens, sibi persuadere poterit eas
 casu fortuito sic impelli? Nonne ex earum directione
 tam evidenter concludet ibi adesse rectorem, quam ex
 earumdem compagine inferet adfuisse opificem qui eas
 construxerit? Atqui mirabilis ordo ubique relucens

in mundo, multo clarius ostendit præpotentem, et sa-
 pientissimam ibi adesse causam quæ omnia disponat,
 regat ac gubernet : quod luculenter, pro more suo, de-
 scribit Cicero, lib. 2 *de Natura deorum*, n. 73 et seq.
 Ergo, etc.

2° Si cunctis rebus Deus non provideret, vel quia
 non posset, vel quia nollet : atqui neutrum dici potest :
 non prius, quia est omnipotens; non posterius, nam
 si cunctis rebus providere nollet, maxime quia tanta
 cura ipsi fastidiosa, gravis vel indecora esset, ut qui-
 dam deistæ clamitare non dubitant : atqui id admitti
 non potest; cum enim Deus sit infinitus, unico et sim-
 plicissimo actu voluntatis omnibus simul providet,
 magnis et parvis, nec magis divinam ipsius majesta-
 tem dedecet omnia sic administrare, quam omnia fe-
 cisse. Ergo, etc.

3° Deus creando mundum, et utrumque ordinem
 physicum et moralem constituendo, aliquem finem ne-
 cessario sibi proposuit : imple namque diceretur Deum
 temere et sine ullo proposito egisse : atqui omnes
 creaturas earumque actus et effectus ad finem sibi
 propositum per media ipsis proportionata ducere
 debet; secus enim dicendum foret illum aut finem a se
 intentum serio non voluisse, aut difficultates occur-
 rentes non prævidisse, aut eas superare non posse.
 Porro nihil horum dici potest, ut patet. Ergo, etc.

Hinc 1° Variæ circumstantiæ in quibus singuli
 constituuntur homines independenter a propria vo-
 luntate sua, sunt effectus divinæ Providentiæ, quæ
attingit a fine usque ad finem fortiter, et disponit
omnia suaviter, vel saltem ab ea permittuntur, et
 deinde ad bonum nostrum diriguntur.

Hinc 2° Qui libertate sua male utuntur, Providen-
 tiam non ideo fallunt, quia Deus actus eorum ab
 æterno prævidit, et bona vel mala eis retribuere statuit,
 sicque finem a se intentum infallibiliter obtinet, liber-
 tate humana prorsus illæsa.

Hinc 3° Facta politica, eventus belli, foedera pacis,

prosperitates et calamitates nationum, etc., jugi Providentiæ divinæ imperio subjiciuntur modo humanæ libertati accommodato : unde omnes populi Deum ante hujusmodi eventus deprecantur, et, post exitus felices, gratias illi rependunt.

Solvuntur objectiones.

Obj. 1°. Si Deus summe bonus omnibus sapientissime provideret, non permetteret pios ipsius cultores multis vexari miseriis, dum impii et perditii homines cumulantur beneficiis, affluunt deliciis. Ergo, etc.

R. Nego ant. Nam 1° Deus, illæsa bonitate sua, existentiam mali, sive moralis, sive physici, permittere potuit, ut contra Manichæos ostendimus. 2° Demonstrabimus infra alteram post presentem existere vitam, beatam vel miseram, prout quisque bene vel male se gesserit; at, supposita alterius vitæ existentia, Deus permittere potest pios ipsius cultores miseriis vexari, dum impii deliciis affluunt; nam præstantissimæ virtutes, v. g., patientia, constantia, magnitudo animi, charitatis prodigia, etc., ex hujusmodi miseriis ortum ducunt : nemo autem negare potest Deum alios fines æque sapientes sibi proponere potuisse. Ergo, etc.

Obj. 2°. Si Deus omnibus provideret, nihil esset fortuitum in mundo : atqui tamen multa sunt fortuita in mundo. Ergo, etc.

R. Dist. min. Multa sunt fortuita in mundo, respectu nostri, *conc.*; in se vel respectu Dei, *nego min.* Illud dicitur fortuitum quod præter expectationem accidit, quia causam illius ignoramus : at nihil præter expectationem Dei contingit, cum ipsum nihil lateat, et nihil fiat sine causa. Ergo revera nihil est fortuitum in se aut respectu Dei.

Obj. 3°. Supposita generali Providentiâ, quæcumque curam negotiorum, tum propriorum, tum alienorum, abjicere possumus : atqui tamen id nemo admittet. Ergo, etc.

R. Nego maj. Divina enim Providentiâ res omnes modo ipsis proprio gubernat, ut diximus, qui ergo a consuetis prudentiæ regulis recederent, eo ipso contra divinam Providentiâ agerent, postularentque a Deo ut legibus suis derogaret. Unde merito damnata sunt probationes ignis et singularia certamina quibus causæ civiles et etiam criminales in sæculis ignorantia definiebantur : nulla quippe naturalis erat connexio inter victoriam in singulari certamine reportatam et innocentiam victoris; nulla ratione Deus tenebatur efficere ut innocens non succumberet, aut per ignem transiens, vel in aquam calidam demersus, evaderet illæsus.

Sequens objicitur textus : *Numquid de bobus cura est Deo?* (I, Cor., ix, 9.) Sed hic B. Paulus solum intendit dicere prohibitionem de qua agitur principaliter intuitu hominis factam fuisse.

Super eo et similibus magis immorandum non judicamus.

ARTICULUS SECUNDUS.

DE RERUM OMNIUM CONSERVATIONE.

Sicut res contingentes potuissent non existere, sic possunt in existentia non perseverare; quemadmodum igitur aliqua requiritur causa ut e nihilo educantur, ita exigitur ratio ut pergant existere. Petitur ergo an ex seipsis virtutem habeant in existentia semel accepta perseverandi, an vero perpetuo Dei influxu semper indigeant, ut plerique philosophi contendunt. Perpetuus ille Dei influxus dicitur conservatio positiva.

An autem sit actus duplex a parte Dei, creationis, scilicet, et conservationis, vel an conversio non sit nisi actus creationis perseverans, dissentiunt philosophi. Nos autem simul perpetuum Dei influxum et actus unitatem propugnamus in propositione sequenti; pars vero prior ab omnibus moraliter admittitur.

PROPOSITIO.

Solo influxu Dei positivo omnes creaturæ in existentia conservantur.

Prob. 1°. Vel positivo Dei influxu conservantur creaturæ, vel in existentia semel accepta ex natura sua perseverant; atqui posterius dici non potest. Si enim creaturæ ex natura sua in existentia semel accepta perseverarent, tunc necessaria esset connexio inter præsentem et futuram existentiam earum: atqui id admitti non potest alioquin creaturæ jam destrui non possent, nec supponi non existentes, quod evidenter repugnat. Ergo, etc.

2°. Voluntas et actio sunt in Deo quid unum et idem. Unde Deus positivo influxu creaturas conservat, si positive velit eas in existentia perseverare: atqui Deus positive vult singulis momentis creaturas in existentia perseverare: vel enim positive vult eas in existentia perseverare, vel ab eis existentibus abstrahit: atqui ab illis abstrahere non potest, quia nulla est abstractio in Deo qui omnia uno intuitu videt. Ergo, etc.

3°. Deus creaturas suas e nihilo produciens in voluntate sua, omnia simul complectitur momenta quibus existituræ sunt: atqui generalia hæc voluntas post creationem non cessat, cum nulla sit mutatio apud Deum, sed tamdiu perseverat, quamdiu durat creatura, sicque creatio et conservatio ex parte Dei sunt unus et idem actus. Ergo, etc.

Ut ergo creaturæ desinant existere, sufficit quod Deus cesset earum existentiam actu positivo velle; statim evanescent sicut lapis in aere suspensus proprio pondere labitur, si vis eum positive detinens cesset, si funiculus, v. g., abscindatur: quod sic exprimit S. August. *de Genesi ad litteram*, l. 4, c. 12, t. III, 1^a parte, col. 167): « Creatoris potentia et Omnipotentis virtus causa subsistendi est omni creaturæ.

» Quæ virtus ab eis quæ creata sunt regendis si alioquando cessaret, simul et illorum cessaret species, » omnisque natura consideret. » Illa autem cessatio ipsa aliquo sensu esset actus voluntatis Dei positivus, quia supponi non potest Deum oblivisci aut abstrahere.

Dices: Res in aliquo statu constituta in eo remanet donec per causam externam inde depellatur; v. g., corpus quiescit, donec ab alio moveatur; opificium subsistit, donec destruat, etc.; ergo a pari creaturæ e nihilo semel eductæ per seipsas subsistunt.

R. Nego conseq. et paritatem. Ratio disparitatis est quod situs corporis, opificia aliaque hujus generis opera sint tantum qualitates vel modificationes substantiarum quæ naturam sequuntur: contra vero agitur in creatione de ipsismet substantiis quæ sola Dei voluntate produciuntur, et non in seipsis, sed in eadem voluntate tantum rationem existentie suæ perseverantis habent. Positiva Dei conservatione supposita, facile concipitur quomodo substantiarum modificationes permaneant donec destruantur; cum enim nihil sint a substantiis distinctum, in ipsis existere pergunt remanebunt, donec ab aliqua causa reformetur. Sed inde concludi non potest creaturas positivas Dei conservatione non indigere. Ergo, etc.

ARTICULUS TERTIUS.

DE INFLUXU DEI IN LIBERAS HOMINUM ACTIONES.

Examinabimus 1° an Deus in ipsas actiones liberas hominum influat; 2° qualis sit ille influxus.

§ I. — An Deus in liberas hominum actiones influat.

Videtur primo intuitu Deum liberas actiones hominum gubernare non posse, quin humanam lædat libertatem, ideoque sub hoc respectu Providentiam ejus restringendam esse; attamen sit.

PROPOSITIO.

Deus in cunctas actiones hominum liberas positive influit.

Prob. 1°. Omnes populi semper et ubique Deum invocant ab obtinendos aut avertendos quosdam eventus, non solum physicos, sed et morales, quia a libera hominum determinatione omnino pendent; v. g., quotidie petitur a Deo ut recte sapere nos faciat, ut bona consilia nobis infundat, ut optimos nos reddat, ut proposita inimicorum nostrorum confundat, ut strenuos magistratus, beneficos principes, etc., nobis concedat: si autem Deus in liberas actiones hominum non influeret, hæc omnia frustra postularentur ab ipso. Populi autem persuasum habent non tantum Deum influere posse, sed continuo influere in... etc. Ergo, etc.

2° Determinationes et actiones hominum a Deo summpere pendere debent; absurdum quippe foret aliquid existens a Deo non pendere: attamen determinationes et actiones hominum a Deo non penderent, si positive in eas non influeret. Insuper, Deus adducere non posset homines, illæsa eorum libertate, ad fines quos vellet: atqui hoc repugnat et universali hominum persuasioni adversatur. Ergo, etc.

3° Nulla dari potest perfectio realis quæ a Deo non veniat; at, nisi Deus in actiones hominum liberas positive influeret, dicendum foret realem dari perfectionem ab ipso non venientem: nam in ea hypothesi virtutes etiam præstantissimæ, non Dei, sed solius hominis essent opus. Attamen illæ virtutes sunt perfectiones: imo quilibet actus voluntatis quamdam rationem bonitatis habet hominemque suo modo perficit.

Homo tamen sub influxu Dei remanet liber, ut probabimus infra, sicque concursu illius bene utens, Deo placet, meritum acquirit, dum, e contra, eo male utens, fit peccaminosus. Ergo, etc.

4° Constat, ex supra dictis, divinam Providentiam ad actus liberos se extendere atque ordinem moralem sicut ordinem physicum regere: porro inde sequitur illam in liberas hominum determinationes influere; secus eas non regeret. Quomodo autem hoc fiat, illæsa nostra libertate, ignoramus; sed 1° ob aliquam obscuritatem tenuitati nostræ impenetrabilem veritates rejici non debent; 2° Deus, qui mentes humanas creavit liberas, eas in cunctis actibus tam sapienter gubernare potest ut earumdem libertati minime noceat. Ergo, etc. Vide Bossuet, *Traité du libre arbitre*.

§ II. — Qualis sit ille divinæ Providentiæ influxus in actiones hominum liberas.

Nulla unquam fuit quæstio, in tota philosophia et theologia, quæ tam longas, tam acres tamque interminabiles genuerit disputationes in scholis. Ut supremum Dei dominium in actiones hominum cum ipsorum libertate conciliaretur, varia excogitata sunt systemata. Duo præcipue celebrantur, quæ fama sua totum repleverunt mundum, scilicet, systema Molinistarum et systema Thomistarum.

Molinistæ admittunt Deum in actus voluntatis nostræ liberos directe et positive influere, non vero in ipsamet voluntatem quam non movet, nec determinat, nec ad actum applicat, sed tantum juvat atque cum illa ad quemlibet actum perficiendum concurrat. Dicunt concursum esse generalem, vagum, ad producendum talem vel talem actionem; non tamen dicendum est hunc concursum paratum esse ad producendam actionem *formaliter* malam, sed tantum positivam et proinde in se bonam. Idem applicandum est ad mox exponendum systema Thomistarum.

Cum autem systema istud sufficienter enuntiare non videatur Deum in cunctas mentis humanæ determinationes reipsa influere, Suarez, celebris ex Societate Jesu religiosus, quoddam ei addidit supplementum;

dicebat Deum, naturam mentis ejusque propensiones perfecte noscentem, eam per ambientes circumstantias quas juxta beneplacitum suum disponit, quo vult inclinare, et tamen libertati ejus non nocere, quia morali- bus tantum utitur mediis fere similibus iis quibus uti solent homines, cum alios ad rem aliquam inclinare vel ab aliqua determinatione retrahere sibi proponunt; v. g., exhortando, consulendo, excitando, etc. Hinc Molinistæ vocati sunt etiam Congruistæ, propter mediâ libertati nostræ congruentia quibus volebant Deum nobiscum concurrere.

Thomistæ contra Molinistarum opinionem fortiter insurrexerunt, contententes eos supremum Dei dominium nimis restringere. Non tantummodo in actiones, sed in ipsasmét determinationes nostras, inquebant, Deus positive influat necesse est, ut nihil positivum et reale existat quod ab ipso non proveniat. Hæc igitur docuerunt et propugnauerunt principia, scilicet : 1° concursum Dei cum creaturis suis liberis debere esse prævium, non quidem tempore, sed natura et ratione, sicut causa prior est effectui; 2° illum non tantum moralem, ad sensum Suarez, sed physicum esse, id est, efficaciter producere quidquid entis et perfectionis est in actibus nostris liberis; ideo eum vocant præmotionem physicam; 3° illum esse specialem et mentes nostras ad singulos actus efficaciter applicare, et tamen libertati nostræ non officere, quia expedita potestas ad oppositum semper remanet in nobis etiam agentibus.

Omnes scholæ, per multos annos, inter duo hæc systemata valde fuerunt divisæ. Contendebant Thomistæ Molinistas libero arbitrio nimium concedere; respondebant Molinistæ Thomistas humanam libertatem tollere : acriter utrinque et privatim, et in publicis exercitiis pugnabatur. Ingentes compositi sunt libri qui nunc in pulvere dormiunt.

Hujusmodi disputationes hic longius exponere inutile judicantes, eas prætermittimus; quamvis ad

ipsam philosophiam, ut e supra dictis videtur, spectent, de iis tamen melius et fusius agetur in theologia. Aliunde fieri potest ut utrumque systema pariter sit falsum, et Deus alio modo nobis ignoto ad actus liberos concurrat. Certum est eum positive et efficaciter in actus nostros influere; non minus certum est, ut infra ostendemus, nos esse liberos : has veritates firmiter teneamus, de naturali illarum connexionem parum solliciti.